

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรมกับการปกครองโดยใช้กฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อผู้ได้บังคับบัญชา

จัดทำโดย พลอากาศโท มนต์ ชวนะประยูร
รหัส ๖๕๑๐๒๔

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑๐
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมกับการปกครองโดยใช้กฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

พลอากาศโท มนต์ ชวนะประยูร

บทนำ

“หลักนิติธรรม” (The Rule of Law) คือ หลักพื้นฐานของกฎหมาย เป็นหลักนิติปรัชญาทางกฎหมายที่สำคัญยิ่งในการปกครองบ้านเมือง และบังคับใช้กฎหมายภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักนิติธรรมเป็นหลักการสำคัญที่จะต้องนำไปใช้ในการสร้างความยุติธรรม และต้องเป็นความยุติธรรมที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง เพื่อประกันให้เกิดความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนผู้อยู่ภายใต้การปกครอง ในอีกหนึ่งบริบทหลักนิติธรรมคือหลักพื้นฐานในการปกครองทางสังคม เป็นหลักการสำคัญและเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข และความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ มีการนำหลักนิติธรรมไปประยุกต์ใช้กับองค์กรภาครัฐและเอกชน และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นหลักการที่ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานต่อเนื่องไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มประสิทธิผลให้กับองค์กร

ในปัจจุบันกองทัพอากาศได้นำมาใช้เป็นหลักการพื้นฐานในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อสรรค์สร้างประโยชน์และสามารถพัฒนากองทัพต่อไปอย่างมั่นคงและโปร่งใส การปกครองโดยใช้กฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการปกครองโดยใช้หลักนิติธรรมภายในกองทัพอากาศ โดยจะเน้นเรื่องความโปร่งใสตระหนักรู้และให้ความสำคัญ เหตุเพราะในการทำงานนั้น ทุกคนจะต้องมีจรรยาบรรณในอาชีพหน้าที่และต้องไม่ทุจริตต่อหน้าที่และองค์กร ฉะนั้นการประยุกต์นำเอาหลักนิติธรรมไปใช้ในเรื่องความโปร่งใสในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา จึงต้องมีความชัดเจนและตรงไปตรงมา ผู้บังคับบัญชาต้องแสดงให้ประจักษ์และเป็นแบบอย่างที่ดี การดำเนินการและการตัดสินใจต่าง ๆ ตั้งอยู่บนกฎระเบียบที่ชัดเจน การดำเนินงานด้านนโยบายต่าง ๆ ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้และมีความมั่นใจได้ว่าการดำเนินงานนั้น มาจากความตั้งใจในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของนโยบายของผู้บังคับบัญชา มิใช่เพื่อมุ่งประโยชน์แอบแฝงประการอื่น

ในรายงานฉบับนี้ การสอดแทรกหลักนิติธรรมเข้าไปในทุกสายงานการบังคับบัญชาภายในกองทัพอากาศได้ถูกนำมาปรับใช้ในรูปแบบของการกำกับ ควบคุม ดูแล และรับผิดชอบภายในหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และถ่ายทอดไปสู่การดำเนินการในภาคปฏิบัติทั่วทั้งกองทัพอย่างเป็นรูปธรรม แต่ทั้งนี้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีก็ควรมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรให้เป็นองค์กรที่เติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สามารถสรรค์สร้างสิ่งดี ๆ ให้กับกำลังพลในกองทัพอากาศและส่งผลถึงภาพรวมของกองทัพต่อองค์กรอื่น ๆ และประชาชนทั่วไป ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งที่กองทัพอากาศได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

๑. การลาพักผ่อน

ในระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕ ส่วนที่ ๕ การลาพักผ่อน

ข้อ ๒๓ ข้าราชการมีสิทธิลาพักผ่อนประจำปีในปีงบประมาณหนึ่งได้ ๑๐ วันทำการ

ข้อ ๒๔ ถ้าในปีใดข้าราชการผู้ใดมิได้ลาพักผ่อนประจำปี หรือลาพักผ่อนประจำปีแล้วแต่ไม่ครบ ๑๐ วันทำการ ให้สะสมวันที่ยังมิได้ลาในปีนั้นรวมเข้ากับปีต่อ ๆ ไปได้ แต่วันลาพักผ่อนสะสมรวมกับวันลาพักผ่อนในปีปัจจุบันจะต้องไม่เกิน ๒๐ วันทำการ สำหรับผู้ที่ได้รับราชการติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ให้มีสิทธินำวันลาพักผ่อนสะสมรวมกับวันลาพักผ่อนในปีปัจจุบันได้ไม่เกิน ๓๐ วันทำการ

ข้อ ๒๖ ข้าราชการซึ่งประสงค์จะลาพักผ่อน ให้เสนอหรือจัดส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาต และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะหยุดราชการได้

ข้อ ๒๗ การอนุญาตให้ลาพักผ่อน ผู้มีอำนาจอนุญาตจะอนุญาตให้ลาครั้งเดียวหรือหลายครั้งก็ได้ โดยมีให้เสียหายแก่ราชการ

การใช้ ระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕ นี้ เป็นส่วนหนึ่งในการนำหลักนิติธรรมในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชามาใช้เป็นรูปธรรม ด้วยการลาพักผ่อนถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างขวัญและกำลังใจในปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังช่วยให้กำลังพลของทัพอากาศสามารถสร้างประสิทธิผลของงานได้เป็นอย่างดี เพราะว่าการปฏิบัติงานในทุกตำแหน่งหน้าที่และในทุกระดับชั้นยศอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ย่อมต้องเกิดความอ่อนล้าและเบื่อหน่าย การลาพักผ่อนจึงถูกกำหนดมาให้ช่วยลดและบรรเทาอาการเหนื่อยล้า ซึ่งอาการเหนื่อยล้านี้มีหลายรูปแบบ จำแนกเป็นทางด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ และด้านร่างกาย การหยุดพักการปฏิบัติงานชั่วคราวและใช้เวลาให้ห่างจากการปฏิบัติหน้าที่หรืองานประจำเป็นสิ่งจำเป็น เพราะว่าการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่จำเจ ทำงานที่ซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องยาวนานจะทำให้เกิดผลเสียต่อกำลังพลทั้งด้านสภาพจิตใจและด้านสุขภาพร่างกาย การที่ผู้บังคับบัญชาอนุญาตให้ข้าราชการได้ลาหยุดพักผ่อน จึงเป็นการช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคหัวใจ ซึ่งจากการวิจัยเกี่ยวกับโรคหัวใจชี้ชัดว่าหนึ่งในสาเหตุหลักนั้นเกิดขึ้นจากภาวะเครียดสะสม การอนุญาตให้ลาพักผ่อนจึงช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานมากขึ้น ตามที่มีกำลังพลบางส่วนที่ไม่ได้ทำอย่างอื่นนอกจากงานประจำ ทำให้อาจเกิดความเครียดสะสมจากความเหนื่อยล้าที่ต้องปฏิบัติหน้าที่เดิม ๆ เป็นเวลานานติดต่อกัน จนนำมาซึ่งการทำงานที่ผิดพลาดและประสิทธิภาพลดลง การเดินทางไปพักผ่อนหรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชื่นชอบ จะช่วยปรับสภาพร่างกายและจิตใจให้สดใส และมีความพร้อมมากขึ้นเมื่อกลับมาทำงานตามปกติ ช่วยเสริมประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ดีขึ้น มีงานวิจัยฉบับหนึ่งที่เรียกว่า psychoneuroimmunology พิสูจน์ว่าอาการเหนื่อยล้าสามารถทำลายระบบภูมิคุ้มกันโรคได้ การพักผ่อนเป็นอีกทางหนึ่งในการเพิ่มความสุขและลดความเหนื่อยล้าให้กับกำลังพล ให้ได้มีความรู้สึกหรือมีจิตสำนึกที่เหมือนกับได้ปลดปล่อย ความรู้สึกที่ถูกจำกัดหรือเหนื่อยล้ากับงานมาอย่างยาวนานที่นำไปสู่ภาวะจิตตกและความวิตกกังวลในระยะยาว การลาพักผ่อนมีส่วนอย่างมากที่ช่วยลดและแก้ปัญหาที่กล่าวมา ดังมีผู้กล่าวไว้ว่า “การหยุดพักผ่อนช่วยให้ keep your focus” ผู้บังคับบัญชาในกองทัพอากาศได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการลาพักผ่อนของกำลังพล และมีการอนุญาตให้ลาได้ตามความเหมาะสม เป็นธรรม และเป็นไปตามระเบียบที่ทางราชการได้กำหนดไว้อย่างจริงจัง

๒. การส่งเสริมให้ถ่ายทอดความรู้

กองทัพอากาศได้นำหลักนิติธรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน

ของกองทัพอากาศ การถ่ายทอดความรู้ Knowledge Transfer เป็นการเรียกกระบวนการแบ่งปันความรู้ที่ถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปยังอีกคน กลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่ม หรือจะเป็นจากหน่วยงานหนึ่งไปยังอีกหน่วยงานหนึ่ง กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ไปยังผู้ที่ต้องการความรู้ หรือการได้มาซึ่งความรู้ของผู้ที่ต้องการความรู้ Knowledge Transfer เป็นเหมือนการพิสูจน์อย่างหนึ่งของการการทำงานร่วมกันของกำลังพลในกองทัพที่ร่วมกันถ่ายทอดความรู้ของกำลังพลในทุก ๆ ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความรู้ ความสามารถหรือข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป แต่ในทุก ๆ ระดับต่างก็มีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนากองทัพ ซึ่งการถ่ายทอดความรู้จะทำให้ผู้ปฏิบัติยอมรับในการทำงานร่วมกันอย่างไม่มีข้อแม้ หรือเก็บความรู้เอาไว้แต่เพียงผู้เดียว ส่งผลให้กองทัพสามารถที่จะพัฒนาได้มากขึ้นกว่าการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ซึ่งปัจจัยในการเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้นี้นอกจากระบบสารสนเทศที่มามีอำนาจความสะดวกแล้ว ได้มีการกำหนด preconditions หรือ เงื่อนไขต้องมีมาก่อน ซึ่งเงื่อนไขนี้จะมีประโยชน์ต่อองค์กรดังนี้

เงื่อนไขเบื้องต้น

จะต้องมีสิ่งที่เป็นต้องมีเรียกว่าเงื่อนไขเบื้องต้น หรือ Preconditions เพื่อช่วยส่งเสริม Knowledge Transfer เป็นการกำหนดพฤติกรรมกรรมการบริหารที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้ในหมู่กำลังพลภายในหน่วย หมายความว่าหน่วยงานจะต้องมีความจริงจังต่อกระบวนการ Knowledge Transfer เช่น การสร้างค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น การสนับสนุนต่าง ๆ และดูแลให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ บอกถึงข้อดีและประโยชน์ของ Knowledge Transfer เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับกำลังพล ที่สำคัญคือ “ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” ผู้บังคับบัญชาในทุกระดับชั้นจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ต้องมีหาเวลาที่จะไปพบปะพูดคุยกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อสอบถามความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ สร้างทัศนคติของความใส่ใจและความไว้วางใจในหมู่กำลังพลภายในหน่วย ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้กำลังพลในหน่วยเกิดความไว้วางใจกัน มีความสนใจในมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้อื่น คือหน่วยงานจะต้องสร้างค่านิยมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่าง ๆ โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกำลังพลที่มีส่วนร่วมด้วย และค่านิยมนี้จะต้องได้รับการยอมรับพร้อมทั้งมีการถ่ายทอดให้รู้โดยทั่วกัน ตัวอย่างเช่น ค่านิยมของการยอมรับความผิดพลาด ซึ่งเมื่อมีกำลังพลในหน่วยคนใดคนหนึ่งเกิดความผิดพลาดในการทำงาน กำลังพลในหน่วยคนอื่น ๆ จะต้องยื่นมือให้ความช่วยเหลือ ไม่ซ้ำเติม และช่วยกันคิดหาทางออกในการแก้ไขปัญหา

โครงสร้างที่ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้

โครงสร้างที่ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ หมายความว่า หน่วยงานจะต้องมีการสร้างโครงสร้างที่เอื้อต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การลดระยะห่างระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการสื่อสารแบบที่ไม่ต้องเป็นทางการบ้างในบางโอกาสที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้กำลังพลในหน่วยเข้าถึงผู้บังคับบัญชาได้ง่ายขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ไปแบบไม่รู้ตัว การให้รางวัลและผลตอบแทนสำหรับส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ เป็นการให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติถ่ายทอดความรู้ได้ดีเพื่อสร้างกำลังใจ พร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่กำลังพลคนอื่น ๆ ในหน่วยด้วย

วัฒนธรรมของการถ่ายทอดความรู้

วัฒนธรรมของการถ่ายทอดความรู้ หรือ Culture of Knowledge Transfer วัฒนธรรมเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะมายับยั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยข้อเสียตรงนี้จะทำให้กองทัพไม่สามารถที่จะพัฒนาหรือแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้ แต่วัฒนธรรมที่ไม่ดีเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ด้วยการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในองค์กร สร้างความเข้าใจและเรียนรู้ถึงความแตกต่างของวัฒนธรรม โดยการจัดการประชุมเพื่อพูดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ และหนทางที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ฝึกรการทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และสร้างการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบในการทำงานเพื่อร่วมแรงร่วมใจกันทำงานที่นำไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน เพราะบางครั้งการถ่ายทอดความรู้มักจะเกิดขึ้นเมื่ออยู่ด้วยกันเป็นทีม ซึ่งวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมได้ถูกกำหนดไว้ใน สมรรถนะหลัก (Core Competency) ของกองทัพอากาศ ใช้คำย่อว่า “RTAF” มี ๔ ประการ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ “T : Teamwork and Unity” ซึ่งหมายถึงการทำงานเป็นหนึ่งเดียว มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน โดยตอบสนองต่อหน่วยงานและกองทัพอากาศ พร้อมเปิดใจรับฟังและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพภายใต้การจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการปฏิบัติการ

๓. การแลกเปลี่ยนข้อมูล ถ่ายทอดคำสั่ง และการทำงานที่เกื้อกูลกันโดยอาศัยเทคโนโลยี

กองทัพอากาศได้จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกองทัพอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๐ ขึ้นโดยใช้กระบวนการออกแบบการยุทธ (Operational Design) การทำ SWOT Analysis และกระบวนการสถาปัตยกรรมองค์กร (Enterprise Architecture : EA) เป็นวิธีการมาตรฐานในการจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับหน่วยงานราชการ และเป็นกรอบแนวคิดมาตรฐานในการออกแบบสถาปัตยกรรมสำหรับองค์กร เพื่อลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน และประสานความร่วมมือด้านสารสนเทศระหว่างหน่วยงานภายใน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในปัจจุบัน และสถาปัตยกรรมเป้าหมาย วางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนไปสู่เป้าหมาย โดยพิจารณามาตรฐานและกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านยุทธศาสตร์ แผน และนโยบาย ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการข้อมูลสารสนเทศครอบคลุมทุกระบบงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกองทัพอากาศยึดถือเป็นแนวทางการพัฒนางานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการบูรณาการในภาพรวม ตั้งแต่ระดับกองทัพจนถึงระดับหน่วยงาน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนากองทัพอากาศ กองทัพอากาศได้จัดทำแผนพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์กองทัพอากาศตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ทำให้การพัฒนาเป็นระบบมากขึ้น โดยเน้นการสร้างระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารงานทั่วไปและระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System : MIS) เริ่มพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์เข้าด้วยกัน ซึ่งในขณะการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว กองทัพอากาศได้ให้ความสำคัญโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ถ่ายทอดคำสั่ง และการทำงานที่เกื้อกูลกันโดยอาศัยเทคโนโลยี โดยสร้างระบบการติดต่อสื่อสารให้มีความสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้

เกิดประโยชน์ต่อองค์กรให้ได้มากที่สุดตามนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาประเทศของภาครัฐ ที่กำหนดกรอบในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานและบริการอย่างเต็มรูปแบบภายในปี ๕๓ ซึ่งกองทัพอากาศได้นำนโยบายดังกล่าวมาแปลงเป็นแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมีการจัดวางระบบงานต่าง ๆ เช่น งานกำลังพล งานงบประมาณ งานการเงิน งานส่งกำลังบำรุง โดยใช้เครือข่ายระบบ MIS ของกองทัพอากาศร่วมกัน ส่วนระบบงานด้านธุรการ ได้แก่ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กองทัพอากาศ (RTAF e-Admin) ที่เป็นระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารงานเอกสารการรับ การส่ง การบันทึก การค้นหา และการติดตามงานของหนังสือราชการในกองทัพอากาศ โดยพัฒนาโปรแกรมตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๔๘ ตลอดจน กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ คือ ระบบที่ให้บริการรับส่งเอกสาร ที่สามารถส่งต่อ สั่งการ หรือลงนามในเอกสารแล้วส่งหนังสือดังกล่าวเข้าระบบหนังสือเวียนที่มีการลงนามรับทราบผ่านระบบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รองรับการใช้งานของผู้ใช้งานได้พร้อม ๆ กันหลายบัญชี ส่วนอีกระบบที่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ถ่ายทอดคำสั่ง และการประสานงานระหว่างผู้บังคับบัญชากับหน่วยงาน คือ รูปแบบหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ (e-form) เป็นการสร้างหนังสือเข้าสู่ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้รูปแบบหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ (e-form) ปัจจุบันมี ๑๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑. คำสั่ง ๒. คำสั่ง (เฉพาะ) ๓. ประกาศ ๔. แฉงการณ ๕. ข่า ๖. หนังสือภายใน (บันทึกข้อความ) ๗. บันทึกติดต่อ (ไม่มีวงเล็บชื่อ) ๘. บันทึกสั่งการ ๙. หนังสือภายนอก ๑๐. หนังสือรับรอง ๑๑. ระเบียบ ๑๒. หนังสือประทับตรา และ ๑๓. ข้อบังคับ ส่วนระบบที่นำมาใช้ในการบูรณาการด้านการข่าวกรองของกองทัพอากาศ ได้แก่ ระบบบูรณาการข่าวกรองภูมิสารสนเทศกรมข่าวทหารอากาศ (GEOINT Portal) ซึ่งแบ่งการทำงานเป็น ๒ ระบบ ระบบแรกคือ (GEOINT Air Competency Assessment System : ACAS) เป็นระบบที่สนับสนุนงานด้านยุทธการหรือการรบทางอากาศ สำหรับเตรียมกำลังในภาวะปกติและเตรียมรับแผนเผชิญเหตุในภาวะฉุกเฉิน โดยข้อมูลในระบบ ACAS ได้แก่ การวางกำลังกองทัพอากาศประเทศรอบบ้านและเวียดนาม ข้อมูลเทคนิค (อากาศยาน เรดาร์ อาวุธต่อสู้ อากาศยาน ฯลฯ) แฟ้มเป้าหมายทางอากาศดิจิทัล ข้อมูลสถิติการตรวจรับอากาศยานประเทศรอบบ้านจากระบบตรวจจับของกองทัพอากาศ ข้อมูลสถานการณ์ด้านการข่าว ข้อมูลพื้นฐานประเทศ ข้อมูลประวัติบุคคล และรับข้อมูลการวางกำลังทางบกตามแนวชายแดนประเทศรอบบ้านจาก กรมข่าวทหารบก หน่วยข่าวกรองทางทหารกองทัพบก รวมถึงการใช้เครื่องมือที่สามารถวางแผนได้แบบออนไลน์ เช่น เครื่องมือวัดทั้งแบบวัดระยะทางและแบบพื้นที่ เครื่องมือวาดภาพกราฟฟิกเพื่อนำเสนอภาพการเตรียมสภาวะแวดล้อมด้านการข่าว และหนทางปฏิบัติของฝ่ายตรงข้ามที่ชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาเห็นภาพข้อมูลการรบได้ชัดเจนมากขึ้น และสามารถนำเสนอภาพการวางแผนให้กับผู้บังคับบัญชาตัดสินใจได้ทันที และระบบที่สอง คือ ระบบวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ข่าวกรองภูมิสารสนเทศ (GEOINT Analysis and Monitoring System : AMS) ซึ่งเป็นระบบที่สนับสนุนงานด้านการข่าวและงานที่มีใช้การรบ โดยระบบ AMS จะแสดงสถานการณ์ข่าวที่รวบรวมทั้งข่าวในประเทศและข่าวต่างประเทศ ซึ่งมีสัญลักษณ์แยกด้านของสถานการณ์ให้เห็นชัดเจน เช่น ด้านการเมือง ด้านการทหาร ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยสามารถเรียกดูรายละเอียดสถานการณ์พร้อมพิกัดและรูปภาพที่เกี่ยวข้องได้ อีกทั้งสามารถสืบค้นสถานการณ์ได้ในลักษณะหน้าต่างที่ต้องการ และในลักษณะคัดกรอง เช่น ตามช่วงเวลา ประเภทสถานการณ์ แบบพิกัดและรัศมี ค้นหาข้อมูลด้วยคำค้น และสามารถดูความ

เชื่อมโยงของเหตุการณ์ บุคคล กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ และการใช้เครื่องมือที่สามารถวางแผนได้แบบออนไลน์ การใช้ระบบ GEOINT Portal นั้นมีความต่อเนื่อง พร้อมต่อการใช้งานและเมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือสถานการณ์วิกฤต สามารถตอบสนองและสนับสนุนให้กับหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันที

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารในยุคนี้สามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วไร้ขอบเขตจำกัด องค์กรที่มีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยย่อมได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและประสบความสำเร็จได้เร็ว การแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange : EDI) เป็นกลยุทธ์การสื่อสารอีกประเภทหนึ่งซึ่งหลายองค์กรได้นำมาใช้ ทำให้การสื่อสารสะดวกรวดเร็ว ประหยัดงบประมาณในเรื่องการใช้กระดาษและการขนส่ง ซึ่งนำไปสู่การลดต้นทุนค่าดำเนินการ แถมประหยัดขั้นตอนในดำเนินงานยุ่งยากออกไป ดังนั้นการใช้ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบเดิมมาใช้อาจไม่มีประสิทธิภาพตามที่ต้องการได้อีกต่อไป การแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (electronic data interchange) หรือ EDI เป็นการส่งข้อมูลหรือข่าวสารจากระบบคอมพิวเตอร์หนึ่งไปสู่ระบบคอมพิวเตอร์อื่นโดยผ่านทางระบบสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การส่งเอกสารจากหน่วยงานหนึ่งไปยังอีกหน่วยงานหนึ่งโดยตรงหรือหลายหน่วยพร้อมกัน ทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูล ถ่ายทอดคำสั่ง ทำได้สะดวก ประหยัด และรวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยีอันทันสมัย ปัจจุบันระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์กำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะช่วงลดระยะเวลาในการทำงานของแต่ละองค์การลง โดยองค์การจะสามารถส่งและรับสารสนเทศผ่านระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่มีอยู่ ทำให้ทั้งผู้ส่งและผู้รับไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง ซึ่งช่วยให้กำลังพลหรือบุคลากรในกองทัพหรือองค์กรต่าง ๆ ได้รับประโยชน์ โดยสามารถปฏิบัติงานได้ง่าย ประหยัดเวลา ใช้ทรัพยากรน้อยลง แต่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔. การใช้ประโยชน์จากการไปราชการ หรือการมอบหมายให้ไปราชการ

การเดินทางไปราชการ ได้แก่

๑. การเดินทางไปราชการชั่วคราวซึ่งหมายถึง ระยะเวลาสั้น มีกำหนดแน่นอน เนื่องงานเสร็จสิ้นเมื่อครบกำหนดเวลา ได้แก่

๑.๑ การไปปฏิบัติราชการชั่วคราวนอกที่ตั้งสำนักงาน ซึ่งปฏิบัติราชการปกติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาหรือตามหน้าที่ที่ปฏิบัติราชการโดยปกติ

๑.๒ การไปช่วยราชการ ไปรักษาการในตำแหน่งหรือไปรักษาราชการแทน

๑.๓ การเดินทางไปราชการเฉพาะระหว่างเวลาที่อยู่ในราชอาณาจักรของผู้ซึ่งรับราชการประจำในประเทศ

๒. การเดินทางไปราชการประจำ

๒.๑ การเดินทางไปประจำต่างสำนักงาน ไปรักษาการในตำแหน่งหรือรักษาราชการแทนเพื่อดำรงตำแหน่งใหม่ ณ สำนักงานแห่งใหม่

๒.๒ การเดินทางไปประจำสำนักงานแห่งเดิมในท้องที่แห่งใหม่ในกรณีย้ายสำนักงาน

๒.๓ การเดินทางไปปฏิบัติงานตามโครงการหรือการเดินทางไปช่วยราชการที่มีกำหนดเวลาสิ้นสุดของโครงการหรือการช่วยราชการไว้ชัดเจน ซึ่งมีกำหนดเวลาตั้งแต่วันที่ขึ้นไป

๓. การเดินทางไปช่วยราชการที่ไม่อาจกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดหรือมีกำหนดเวลาไม่ถึงหนึ่งปีซึ่งต่อมาภายหลัง ส่วนราชการมีความจำเป็นต้องให้ข้าราชการผู้นั้นอยู่ช่วยราชการ ณ สถานที่แห่งเดิมนั้น ให้นำเวลาการช่วยราชการต่อเนื่อง และให้ถือเวลาการช่วยราชการตั้งแต่วันที่ครบกำหนดหนึ่งปี

การเดินทางไปราชการเหล่านี้ย่อมต้องใช้งบประมาณของทางราชการ แต่ในการเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ นั้นย่อมมีสถานที่หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการไปราชการนั้น หากผู้ที่ไปราชการสามารถใช้เวลาว่างนอกเหนือจากการไปราชการนั้นเสาะแสวงหาความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นได้โดยไม่ใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น หรือเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ก็ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเองและหน่วยงานและมีความคุ้มค่าต่องบประมาณที่ใช้ไปอีกด้วย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้หากผู้บังคับบัญชาได้แนะนำหรืออนุญาตให้ปฏิบัติ ย่อมจะเกิดผลดีกับทั้งบุคคลที่ไปราชการ หน่วยงาน อีกทั้งเป็นการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย

๕. การปกครองที่เป็นธรรมตามหลักนิติธรรม

ทหารต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายด้วยวินัยทหาร ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญทุกฉบับจึงได้บัญญัติรองรับในเรื่องนี้ไว้ว่า “บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ และข้าราชการอื่นของรัฐ ฯลฯ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพวินัย หรือจรรยาบรรณ” ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในเรื่องวินัยสำหรับทหาร เพราะวินัยทหารเป็นรากฐานสำคัญที่ใช้ในการปกครองเหล่าทหาร เป็นมาตรการจำเป็นที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการเป็นส่วนรวม ส่วนหลักนิติธรรมนั้นเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของหลักธรรมาภิบาล คือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อ้างอิง “หลักนิติธรรมกับการปกครองบังคับบัญชาทหาร โดย พลเรือเอก กฤษณา เจริญพานิช” บทความย่อ หลักนิติธรรมกับการปกครองบังคับบัญชาทหาร “หลักนิติธรรม” หรือ “The Rule of Law” กล่าวโดยย่อ นั้น หมายถึง หลักการปกครองด้วยความถูกต้องเป็นธรรมโดยกฎหมาย สำหรับการปกครองบังคับบัญชาทหารที่ดีตามหลักนิติธรรมจะเป็นการปกครองที่มีแนวคิดตามหลักสากล สำหรับใช้ในการจัดระเบียบของสังคมในหมู่ทหาร ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะเพื่อใช้ในการปกครองทหารเรียกว่า “วินัยทหาร” เนื่องจากทหารเป็นผู้ถืออาวุธจึงจำเป็นต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่เข้มงวด เพราะหากทหารไร้ซึ่งระเบียบวินัยก็อาจนำอาวุธมาสร้างความวุ่นวายในสังคมให้เป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชนและอาณาประชาราษฎร์ได้ ดังนั้นระบบการบังคับบัญชาและวินัยของทหารจึงต้องเข้มงวดและเด็ดขาด ความผิดวินัยบางอย่างของพลเรือนอาจเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ทางทหารถือเป็นเรื่องร้ายแรงต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกับความผิดทางอาญาของบ้านเมืองทั่วไป เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่าง เช่น การขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือการหนีราชการ เป็นต้น ในการดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องมิวินัยทหารที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาลงโทษทหารที่กระทำผิดวินัยได้ วินัยทหารจึงเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร ดังนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ หากผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด เช่น (๑) คือ ขัดขึ้น หลีกเสี่ยงหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน (๒) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่าง ผู้ใหญ่ผู้น้อย (๓) ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร (๔) ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร (๕) เกียจคร้าน ละทิ้งหรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ (๖) กล่าวคำเท็จ (๗) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร (๘) ไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ (๙) เสพเครื่องทองของมาจนถึงเสียกิริยา

การปกครองด้วยวินัยทหารกับการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นมีความแตกต่างกัน ทหารนั้นมีหน้าที่ในการป้องกันประเทศ โดยการใช้อาวุธเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันประเทศ การนำหลักประชาธิปไตยมาพิจารณาร่วมกับวินัยของทหารนั้น จะต้องพิจารณาถึงความเป็นอำนาจหน้าที่ ธรรมชาติของอาชีพ ลักษณะของงาน และหน่วยงาน ประกอบกัน หลักประชาธิปไตยอันได้แก่หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกฎหมาย และหลักเสียงข้างมาก ในแง่ของการปฏิบัติภารกิจในการป้องกันประเทศ ทหารนั้นไม่อาจนำหลักดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการหลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศได้ หากนำหลักประชาธิปไตยมาใช้โดยตรงในการสั่งการให้ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การสั่งให้ปฏิบัติภารกิจที่มั่นของรัฐที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศชาติก็คงเป็นการที่ไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่เพราะเป็นการสั่งให้ไปทำอันตรายให้เกิดขึ้นกับผู้อื่น ในการดำเนินการรับคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อทำการป้องกันประเทศ และหากทหารไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งถือเป็นการกระทำผิดวินัยทหารที่มีโทษในทางกฎหมายทหารอีกด้วย หลักประชาธิปไตยจึงไม่อาจนำมาใช้โดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทหารในลักษณะนี้ได้ แต่ทหารสามารถนำหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ในการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทางทหารหรือหน่วยงานทางทหาร ควบคู่ไปกับการใช้วินัยทหารได้ในอีกหลาย ๆ ด้าน ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานให้สามารถดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ประสบความสำเร็จลุล่วงได้ตามความมุ่งหมาย โดยใช้หลักการของประชาธิปไตย ซึ่งหลักประชาธิปไตยกับสังคมทหารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่สามารถนำมาใช้ได้นั้น ประการหนึ่ง คือ การตัดสินใจในงานในการปฏิบัติงานของทหาร ทหารไม่เพียงแต่มีหน้าที่ในการป้องกันประเทศเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่อื่น ๆ ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงานป้องกันประเทศ ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งอาจจะเป็นงานทางด้าน นโยบาย งานด้านการสนับสนุนต่าง ๆ เช่น งานทางด้านธุรการ ด้านกำลังพล ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อการการกระทำผิด จะจัดให้มีการรับฟังเหตุผลส่วนใหญ่ก่อนการตัดสินใจลงโทษทางวินัย เพื่อให้งานสนับสนุนต่าง ๆ อันเป็นการส่งเสริมภารกิจหลักให้สำเร็จลุล่วงลงได้นั้นเอง ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในลักษณะงานดังกล่าวอาจเลือกวิธีการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยหลักการประชาธิปไตย โดยเมื่อมีการกระทำผิดทางวินัยเกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาจะมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันตัดสินใจโดยการรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ และยอมรับความคิดเห็นของคณะกรรมการส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวเป็นการนำหลักการแห่งประชาธิปไตยมาใช้ในหน่วยทหารควบคู่ไปกับวินัยทหารที่ยังคงมีอยู่ แต่เลือกที่จะนำมาใช้เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น หลักการประชาธิปไตยดังกล่าวคือการรับฟังความคิดเห็นและการใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ ประชาธิปไตยกับการปกครองบังคับบัญชาในหน่วยทหารจะมีอำนาจหน้าที่แตกต่างจากการปกครองบังคับบัญชาในอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากทหารนั้นเป็นผู้มีกำลังอำนาจในทางกฎหมายที่สามารถใช้อาวุธในการป้องกันประเทศ แต่ก็สามารถนำหลักประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมมาใช้ได้อย่างกลมกลืน ตามสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศไทยอยู่ในการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ทุกคนมีสิทธิทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาค และมีสิทธิออกเสียงทางการเมือง ได้รับการคุ้มครอง และมีสิทธิในทางกฎหมายอีกมากมาย ซึ่งทำให้การปกครองบังคับบัญชาทหารถึงแม้จะมีกรอบของวินัยทหารเป็นตัวกำหนดบทบาทและหน้าที่ แต่ก็จำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักการประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาล และหลักทศพิธราชธรรม ที่จะต้องใช้ควบคู่กันไม่อาจจะแยก

ออกจากกันได้เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถดำเนินการกิจจนไปถึงเป้าหมายได้เป็นอย่างดี เปิดรับฟังผู้ได้บังคับบัญชาในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม รับฟังคำชี้แจงในเรื่องที่กระทำความผิด หรือคำชี้แจงเรื่องใด ๆ ก็ตามของผู้ได้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาจะต้องเปิดโอกาสให้มีคำชี้แจงข้อมูล จากผู้ได้บังคับบัญชาโดยผู้บังคับบัญชาจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องที่รับฟัง เพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจ ลงโทษตามความผิดที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริง และหากคำชี้แจงดังกล่าวมีการพาดพิงหรือเกี่ยวข้องกับ บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ผู้บังคับบัญชาจะต้องเชิญผู้ที่ได้รับพาดพิงหรือมีส่วนเกี่ยวข้องมาชี้แจงในส่วนที่ เกี่ยวข้อง จึงจะเป็นการรับฟังได้อย่างเป็นธรรม เพื่อนำข้อเท็จจริงมาวิเคราะห์สรุปผลและดำเนินการ ลงโทษทางวินัยอย่างเหมาะสม โดยการพิจารณาตัดสินอย่างมีเหตุผล ยึดถือหลักวิชาการ หลักการ และแนวทางในการปฏิบัติที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาการลงโทษใดแล้วนั้น ผู้บังคับบัญชาต้องสามารถชี้แจง ต่อผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่น ๆ ได้ว่าเพราะเหตุใดถึงเลือกตัดสินหรือเลือกวิธีการนี้ เพื่อให้เป็นความ โปร่งใสต่อการดำเนินการที่ได้กระทำลงไปเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลและเป็นไปตามหลักของนิติธรรม

๖. การให้ที่ไม่เท่ากัน และ เท่ากัน

ในที่นี้จะเน้นไปที่การให้และการรับตามหลักนิติธรรมที่เอื้ออำนวยต่อบังเอิญชน กลุ่มคนและเกิด ประโยชน์ต่อหน่วยงาน ทางราชการ และสังคมส่วนรวม โดยหลีกเลี่ยงไม่กล่าวถึงกฎระเบียบของทาง ราชการ เพราะต้องการแสดงให้เห็นถึงการให้และการรับที่ยึดหลักนิติธรรมและบรรทัดฐานของสังคม เป็นหลัก โดยจะกล่าวถึงประโยชน์ของการให้และการรับ ได้แก่

(๑) ผู้ให้และผู้รับได้รับความสุขและความอึดอ้อมใจ ซึ่งบางครั้งฐานะที่เป็นคนให้อาจมี ความสุขมากกว่าคนที่ได้รับเสียอีก เพราะเป็นความสุขที่เราสร้างจากตัวเองโดยไม่ต้องลงทุนอะไรเลย เช่น ให้อภัย ให้ความรัก ความช่วยเหลือ กำลังใจ หรือการเสียสละ

(๒) ทำให้เป็นคนใจกว้างและรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มากขึ้น โดยการมอบอะไรที่อาจจะเป็น สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่บางทีก็มีความหมายและมีค่าสำหรับคนๆ นั้น

(๓) รู้จักเห็นอกเห็นใจคนอื่น การเห็นอกเห็นใจก็เป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ในสังคม สามารถ ช่วยสร้างความสามัคคีในหน่วยงาน ลดความแตกแยกหรือความขัดแย้งน้อยลงได้และสร้างความเป็น มิตรไมตรีต่อกันได้ ซึ่งการเห็นอกเห็นใจเรียกว่า “empathy” เป็นการเอาใจเขามาใส่ใจเราโดยที่เราเข้าไป อยู่ในมุมมองของเขาและเข้าใจเขาอย่างแท้จริง จะทำให้เราเห็นคุณค่าของคนอื่นและเข้าใจคนอื่นมากขึ้น และทำให้เรากลายเป็นคนมีคุณธรรม เกิดความสุขสงบในจิตใจมากขึ้นอีกด้วย

(๔) รู้จักการเสียสละและแบ่งปันการเสียสละเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ เป็นการมองเห็น ประโยชน์ต่อผู้อื่นมากกว่าตนเอง การเสียสละนั้นมีหลายแบบ เช่น เสียสละสิ่งของที่ตนเองมีหรือ เสียสละความรู้สึกที่เป็นความสุขต่อตนเองแล้วมอบให้กับคนอื่น การเสียสละเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ สังคมดำเนินต่อไปได้

(๕) เกิดความสันติสุขความสามัคคีในหมู่คณะ ความสงบหรือความสันติที่จะเกิดขึ้นได้ใน สังคมนั้น ทั้งหมดต้องเกิดขึ้นจากคนในหน่วยงานต้องร่วมมือร่วมใจกัน รู้จักการให้และแบ่งปัน อยู่กัน ด้วยความเอื้ออาทร หวังดีต่อกันนั่นเอง การรู้จักให้อภัยกันจะช่วยไม่ให้สังคมก็เกิดความวุ่นวาย

(๖) การให้เป็นการสร้างคุณค่าให้กับตัวเอง คุณค่าในตัวเราสามารถสร้างขึ้นได้จากการทำ ในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น สังคมและประเทศชาติ ทำให้ได้เป็นที่รักของคนอื่นและถูกยอมรับ

จากคนในสังคมอีกด้วย ฉะนั้นจึงตระหนักว่าการให้และช่วยเหลือคนอื่นเท่าที่จะทำได้ จะทำให้ชีวิตมีความหมายและเป็นแรงขับเคลื่อนให้อยากทำอะไรดี ๆ มากขึ้นในทุกวัน

(๗) การให้เป็นพลังบวกอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเรามีความสุขและมีรอยยิ้มได้ในทุกวัน รอยยิ้มเราอาจจะไม่ใช่แค่มอบหรือได้รับสิ่งของหรือวัตถุ แต่เป็นรอยยิ้มที่เกิดจากการให้มิตรภาพ การให้อภัย การให้เกียรติและเคารพกัน หรือแม้กระทั่งการให้ความรู้หรือสิ่งที่ทำให้คนอื่นนำไปใช้แล้วเกิดประโยชน์ในชีวิต นอกจากนี้การให้ยังสามารถนำมาสู่การมีสุขภาพจิตที่ดีได้ เพราะช่วยลดความเครียด ความซึมเศร้า และความวิตกกังวลน้อยลง เกิดความสุขทั้งตนเองและผู้อื่น

หัวข้อที่หยิบยกมากล่าวถึง คือ “การให้ที่ไม่เท่ากันและเท่ากัน” ขอให้มองว่าการให้เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุขของคนในสังคม และยังช่วยสร้างความปรองดอง ความสามัคคีและมิตรภาพที่ดึงมาต่อกำลังพลของกองทัพอากาศในทุกระดับชั้น รวมไปถึงในสังคมโดยรวมอีกด้วย การให้จะเท่ากันหรือไม่เท่ากันบางครั้งก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ให้หรือผู้รับเป็นคนกำหนด แต่ยังขึ้นอยู่กับโอกาส เวลาที่เหมาะสม คุณสมบัติที่ตรงตามความต้องการ ความสามารถเฉพาะบุคคล บุคลิกภาพ และอื่น ๆ ที่หยิบยกมาพิจารณาอีกหลายประการ ในหน่วยงานของกองทัพอากาศการให้และการรับที่เท่ากันและไม่เท่ากันนั้นเกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น ให้ ๒ ชั้น แก่กำลังพลที่สร้างความดี ความชอบ ให้มีการเลื่อนยศ ให้มีการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ให้โอกาสในการสอบแข่งขันเพื่อไปปฏิบัติงานทางเทคนิคที่สำคัญซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะ การเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สามารถนำไปต่อยอด สร้างคุณค่าทางตำแหน่ง หน้าที่การงาน และรายได้เพิ่มขึ้น เช่น นักบิน ดันหน ช่างอากาศ พลร่ม คอมมานโด เป็นต้น ให้ทุนข้าราชการไปศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้การดูแลด้านการรักษาพยาบาลแก่ข้าราชการและครอบครัว ให้ทุนการศึกษาบุตรของข้าราชการ ให้โอกาสในการมีที่อยู่อาศัย ให้ครอบครัวข้าราชการเข้ารับการศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเสริมสวยช่างตัดผมและอีกมากมาย

การให้ที่เท่ากันและไม่เท่ากัน บางครั้งก็ไม่สามารถกำหนดตายตัวได้ แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการให้ของผู้ให้และความจำเป็นและความเหมาะสมของผู้รับด้วย แต่การให้และการรับระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาที่สามารถให้ได้อยู่เป็นประจำในทุกโอกาส คือ การให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ ความเมตตา ความกรุณา การให้อภัย ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละและแบ่งปัน การให้ความช่วยเหลือตามความสามารถ และการให้เกียรติและยอมรับในความเป็นตัวตนของแต่ละคน การให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ให้ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้ความรักและสร้างความสามัคคีแก่ผู้ร่วมงานและองค์กร การให้และการรับต่าง ๆ ที่เหล่านี้ จะเป็นตัวช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ พัฒนา อย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับหน่วยงานและองค์กรต่อไป

๗. วินัยทหารกับประชาธิปไตยตามหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและรวดเร็วด้วย หลักนิติธรรมถูกจัดอยู่ในข้อแรกในจำนวน ๖ ข้อของระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (GOOD GOVERNANCE) ที่เป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่บนความ

ถูกต้องและเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในบริบทการปกครองประเทศนั้น หลักนิติธรรม คือ “การปกครองประเทศโดยกฎหมาย” กล่าวคือ บุคคลเสมอภาคกันในกฎหมาย บุคคลจักต้องรับโทษในการกระทำผิดอันใดต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาคดีจากศาลยุติธรรม ที่มีความเป็นอิสระในการชี้ขาดตัดสินคดี ไม่ว่าจะป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนด้วย สำหรับหลักประชาธิปไตย เป็นหลักพื้นฐานในการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน ในหลักการข้อนี้จะเป็นเรื่องของ การให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยที่จะต้องเป็นของประชาชน เพื่อให้การปกครองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนมี อำนาจในการเลือกผู้แทนที่จะเข้าไปปกครอง และรวมไปถึงอำนาจในการถอดถอนผู้แทนที่ตนเองเลือกเข้าไปอีกด้วย

๒. หลักเสรีภาพ ในหลักการข้อนี้จะเป็นการให้ความสำคัญกับเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเสรีภาพเหล่านี้จะต้องมีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความเสมอภาคของประชาชน

๓. หลักความเสมอภาค หลักการในข้อนี้ให้ความสำคัญกับความเสมอภาค ถึงแม้ว่ามนุษย์เราจะเกิดมามีความแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างเหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่างกันทางกายภาพ สำหรับความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางโอกาส ซึ่งหมายถึงประชาชนจะมีโอกาสที่เท่ากันในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

๔. หลักกฎหมาย หลักการในข้อนี้ให้ความสำคัญกับการบัญญัติกฎหมายที่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน โดยมีความชอบธรรมบังคับใช้กับประชาชนอย่างยุติธรรมมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจะใช้กับบุคคลใด

๕. หลักเสียงข้างมาก ประชากรของประเทศนั้นมีจำนวนมาก จึงเป็นการยากที่จะให้ทุกคนในรัฐมีความคิดเห็นเหมือนกัน ดังนั้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยหลักการเสียงข้างมาก เพราะเสียงเอกฉันท์คงจะเป็นไปได้ยาก แต่ก็ไม่อาจละเลยสิทธิของเสียงข้างน้อยได้ ทั้งนี้จะต้องมีหลักประกันที่ให้ความคุ้มครองกับเสียง ข้างน้อยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเสียงส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงเสียงส่วนน้อย

แต่ในบริบทของทหารจะปกครองโดยสายงานการบังคับบัญชา โดยใช้วินัยที่เปรียบเสมือนกฎหมายที่ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖

มาตรา ๔ วินัยทหารนั้น คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร

มาตรา ๕ วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด

มาตรา ๖ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวังรักษาวินัยทหารที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาผู้นั้นโดยกวดขัน ถ้าหากว่าในการรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธ เพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบก็ดี หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนก็ดี ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนั้นจะไม่ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย แต่เมื่อมีเหตุดังกล่าวนี้ ผู้บังคับบัญชาจักต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน และรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

มาตรา ๗ ทหารผู้ใดกระทำความผิดต่อวินัยทหารจักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร (หมวด ๓ อำนาจลงทัณฑ์)

มาตรา ๑๒ กำหนดอำนาจลงทัณฑ์ตามที่ตราไว้นี้ ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ส่งลงทัณฑ์เต็มที่ได้สถานใดสถานหนึ่งแต่สถานเดียว ถ้าส่งลงทัณฑ์ทั้งสองสถานพร้อมกัน ต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ ห้ามมิให้ลงทัณฑ์คราวเดียวมากกว่าสองสถาน

มาตรา ๑๓ ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ้วนถี่แน่นอนว่าผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้ว จึงส่งลงทัณฑ์นั้น ต้องระงับอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทษจริตหรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั่นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำความผิดนั้นทราบว่าการทำความผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์

มาตรา ๑๔ เมื่อผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ทราบว่ามีผู้ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนมีความผิดจนปรากฏแน่นอนแล้ว แต่ความผิดนั้นควรรับทัณฑ์ที่เหนืออำนาจจะสั่งกระทำได้ ก็ให้รายงานชี้แจงความผิดนั้น ทั้งออกความเห็นว่าการลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พอกับความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการต่อไป

แม้ว่ากำหนดทัณฑ์นั้นจะเหนืออำนาจก็ดี ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นที่กล่าวนี้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ทีเดียว ไม่ต้องนำเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก

มาตรา ๑๕ ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ส่งลงทัณฑ์ผู้กระทำความผิดในฐานซึ่งแล้วและผู้ที่ได้รับทัณฑ์ซึ่งนั้นกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะสั่งเพิ่มทัณฑ์ ก็ให้พิจารณาคุกกำหนดทัณฑ์ที่ได้สั่งไว้แต่เดิมนั้นก่อน ห้ามมิให้กำหนดเวลาให้ผู้ต้องถูกขัง ทั้งกำหนดเดิมและกำหนดที่เพิ่มใหม่รวมกันเกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้ส่งลงทัณฑ์นั้นเป็นอันขาด หากผู้กระทำความผิดนั้นควรต้องรับทัณฑ์เกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้ที่ส่งลงทัณฑ์นั้นแล้ว ก็ให้ปฏิบัติการตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๕ แห่งหมวดนี้

มาตรา ๒๐ เมื่อผู้มีอำนาจได้ส่งลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ผู้ที่ส่งลงทัณฑ์ หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ที่ส่งลงทัณฑ์นั้นมิอำนาจที่จะเพิ่มทัณฑ์ หรือลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้ว ทัณฑ์ที่สั่งเพิ่มขึ้นนั้นรวมกับที่สั่งไว้แล้วเดิม ต้องมิให้เกินอำนาจของผู้ที่สั่งใหม่นั้น

มาตรา ๘ ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารดังกล่าวไว้ในหมวด ๒ นั้น ให้มีกำหนดเป็น ๕ สถาน คือ

ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำความผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใดดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปราณี จึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้

ทัณฑ์กรรมนั้น ให้กระทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้วหรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ

กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

ขัง คือ ขังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

จำขัง คือ ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

นอกจากทัณฑ์ที่กล่าวไว้นี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด

มาตรา ๑๐ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดได้นั้น คือ

(๑) ผู้บังคับบัญชา หรือ

(๒) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ กำหนด

และหากผู้ที่ถูกลงทัณฑ์รู้สึกว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรม วินัยทหารก็ได้กำหนดวิธีการร้องทุกข์ไว้ในหมวด ๔ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๒๑ ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจักต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชา หรือลงทัณฑ์อยู่เองเป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบไม่ก้าวก่าย

มาตรา ๒๒ คำชี้แจงของทหารว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่เป็นยุติธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหารว่า ตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการนั้น เรียกว่า “ร้องทุกข์”

มาตรา ๒๓ ทหารจะร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นเป็นอันขาด และห้ามมิให้ลงชื่อรวมกัน หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหาหรือเรื่องจะร้องทุกข์

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในเวลาที่ตนกำลังเข้าแถว หรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่ราชการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เวลาเป็นยาม เป็นเวร ดังนี้ เป็นต้น และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้ว ยี่สิบสี่ชั่วโมง นับตั้งแต่ที่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้นมิได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่จะทำได้ตามความในหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๖ ถ้าจะกล่าวโทษผู้ใดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น จะร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือจะเขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าผู้ร้องทุกข์มาร้องทุกข์ด้วยวาจา ให้ผู้รับการร้องทุกข์จดข้อความสำคัญของเรื่องที่ร้องทุกข์นั้น ให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย

ถ้าหากว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบชัดว่า ตนได้รับความเดือดร้อนเพราะผู้ใดแน่ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน เพื่อเสนอไปตามลำดับชั้น จนถึงที่สุด คือ ผู้ที่จะสั่งการไต่สวน และแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

มาตรา ๒๗ ถ้าเขียนความร้องทุกข์เป็นจดหมายแล้ว จดหมายนั้นต้องลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ใบร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีลายมือชื่อ ผู้บังคับบัญชาไม่มีหน้าที่จะต้องพิจารณา

มาตรา ๒๘ เมื่อผู้ใดได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบที่ว่ามานี้แล้ว และเวลาล่วงพ้นไปสิบห้าวันยังมิได้รับความชี้แจงประการใด ทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้องไป ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นที่สูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับอีก และในการร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้วแต่เมื่อใด

มาตรา ๒๙ ถ้าผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์เมื่อใด ต้องรีบไต่สวนและจัดการแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉยนับว่ากระทำผิดต่อวินัยทหาร

มาตรา ๓๐ ถ้าผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ และต้องชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์นี้ต่อผู้ใด และได้รับคำชี้แจงอย่างไรแล้วด้วย

มาตรา ๓๑ ถ้าหากปรากฏชัดว่า ข้อความที่ร้องทุกข์เป็นความเท็จ หรือการร้องทุกข์นั้นกระทำไปโดยผิดระเบียบที่กล่าวมา ผู้ร้องทุกข์จะต้องมีความผิดฐานกระทำผิดต่อวินัยทหาร

มาตรา ๓๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ จะเห็นได้ว่าวินัยนั้นได้ถูกกำหนดขึ้นเป็นมาตราต่าง ๆ ที่ให้ความยุติธรรมและมีบทลงโทษหนักเบาตามแต่โทษานุโทษเช่นเดียวกฎหมายสากล โดยถือเป็นหลักกฎหมายที่ใช้ในการปกครองเหล่าทหาร ให้ปฏิบัติอยู่ในกรอบที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสมแล้ว เพื่อให้ทหารปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง ฯลฯ ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ไม่ไปสร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่น หมู่คณะ และหน่วยทหาร โดยกำหนดบทบัญญัติที่ให้ทั้งความยุติธรรมและความชอบธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับกฎหมายที่ถูกตราขึ้นเพื่อใช้ปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขตามหลักประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม

๘. การลงโทษผู้ที่กระทำผิด เพื่อให้ปรับปรุงตนเองอย่างเหมาะสม

ในทางทหารนั้น ถือว่าการกระทำผิดวินัยเป็นเรื่องร้ายแรงต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกับความผิดทางอาญาของบ้านเมืองทั่วไป เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่าง เช่นการขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือการหนีราชการ เป็นต้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดให้อำนาจผู้บังคับบัญชาลงโทษทหารที่กระทำผิดวินัยได้ แต่ถึงแม้การลงโทษผู้ที่กระทำผิดจะมีความจำเป็นเพียงใดก็ตาม ในการปกครองบังคับบัญชาทหารก็มิได้ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาทหารที่จะสั่งลงโทษ ลงทัณฑ์ทหารได้ตามอำเภอใจแต่อย่างใด แต่จะมีกรอบและหลักเกณฑ์ที่ว่าด้วยวินัยทหารเป็นหลักในการปกครองบังคับบัญชาทหาร ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารนี้ มีระบบการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และถ่วงดุล เช่น มาตรา ๖ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระงับรักษาวินัยทหาร ที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่นั้นโดยกวดขัน, มาตรา ๗ ทหารผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยทหาร จักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้, มาตรา ๘ วรรคท้าย และนอกจากทัณฑ์ ที่กล่าวไว้แล้ว ห้ามมิให้คิดทัณฑ์ขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด, มาตรา ๑๓ ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ้วนถี่แน่นอนว่าผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้วจึงสั่งลงทัณฑ์นั้น ต้องระงับอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าการกระทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์, มาตรา ๒๑ ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชา จักต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชาหรือลงทัณฑ์อยู่เองเป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิด มีความอยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบไม่ก้าวก่าย และมาตรา ๒๔ ถ้าผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์เมื่อใดต้องรีบไต่สวนและจัดการ แก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉยนับว่าการกระทำผิดต่อวินัยทหาร เป็นต้น และเมื่อมีการลงโทษหรือลงทัณฑ์ผู้ที่กระทำความผิดก็ให้พิจารณาลงโทษตามความผิดที่สมควรแก่เหตุแห่งความผิดนั้น ๆ

ในการลงโทษหรือลงทัณฑ์นั้น หากจะใช้แต่กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาเป็นตัวกำหนดเพียงอย่างเดียวก็ไม่ผิดหลักการและอาจจะผิดหลักนิติธรรม การปกครองโดยการใช้นิติศาสตร์เพียงอย่างเดียวอาจทำให้คนหลายๆ คนสูญเสียโอกาสในการทำความดีเพื่อแก้ไขหรือแก้ตัวในสิ่งที่เคยทำผิดพลาดมาทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ต้องหมดโอกาสในการทำความดีและกลับมาเป็นคนดีของสังคมอีกต่อไป และก็อาจเป็นการปลุกฝังทัศนคติในด้านลบให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนเหล่านั้น ทั้งนี้ในการพิจารณาลงโทษหรือลงทัณฑ์แต่ละครั้งควรนำหลักการปกครองที่ดี หลักรัฐศาสตร์ และหลักเมตตากรุณา เข้ามาร่วมใช้ประกอบ

ในการพิจารณาด้วยว่าหากผู้กระทำผิดมีความสำนึกและมีความตั้งใจจะกลับตัวได้ก็ควรพิจารณาลงโทษในสถานเบาลงมา เพื่อให้โอกาสผู้ที่กระทำผิดได้มีโอกาสปรับปรุงตนเองอย่างเหมาะสมและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำสองอีก

แต่หนทางที่ดีที่สุดก็คือการป้องกันมิให้มีผู้กระทำความผิดหรือให้มีการกระทำผิดน้อยที่สุด โดยผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้หลีกเลี่ยงหรือละเว้นมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยการจัดอบรม ชี้แจง และแสดงให้เห็นถึงโทษที่จะได้รับหากกระทำความผิด รวมทั้งให้คำปรึกษาและชี้แนะหนทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง ช่วยเหลือ และดูแลหรือแนะนำให้เกิดติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถช่วยเหลือได้ในกรณีต่าง ๆ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การปกครองบังคับบัญชาทหารนั้น นอกจากใช้การลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ก็ยังสามารถนำหลักนิติธรรม หรือหลักการปกครองที่ดีมาใช้ร่วมด้วยได้ เพื่อสร้างกำลังพลที่ดีและมีประสิทธิภาพให้กับหน่วยงานและสังคมต่อไป

๙. HARDWARE, SOFTWARE, PEOPLEWARE

ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ในที่นี้หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นวัตถุที่จับต้องได้ เช่น อาคารสถานที่ ห้องทำงาน วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานและมีความจำเป็นจะต้องสร้างขึ้นหรือจัดหามาใช้งานด้วยงบประมาณของทางราชการหรือของบริษัทห้างร้านนั้น ๆ

ซอฟต์แวร์ (Software) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยอาจเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน แนวทางในการปฏิบัติงาน กฎระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

บุคลากร (Peopleware) หมายถึง บุคคลผู้ที่จะต้องใช้งานซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามที่กำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามที่หน่วยงานนั้นต้องการ และเรามักจะพบว่า ไม่ว่าเราจะลงทุนทั้งในด้านซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ไปมากเพียงใด หากเราขาดบุคลากร หรือ Peopleware ที่มีประสิทธิภาพแล้ว งานที่เราต้องการนั้นก็ไม้อาจสำเร็จได้เลย

การที่ยกตัวอย่างทั้ง HARDWARE, SOFTWARE และ PEOPLEWARE นี้เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าการที่จะพัฒนาหน่วยงานนั้น เราไม่สามารถที่จะลงทุนเฉพาะในด้านอาคารสถานที่หรือพัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์และโปรแกรมต่าง ๆ เท่านั้น หากเราจะต้องลงทุนในบุคลากร หรือ Peopleware เป็นหลักด้วย เนื่องจากความสำเร็จในทุก ๆ ด้านนั้น ย่อมมาจากคนที่ปฏิบัติงานอย่างมีความรู้และคุณภาพเป็นหลัก ซึ่งในบางครั้งหลายหน่วยงานมักจะมองข้ามไป หรือให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนน้อยกว่าการลงทุนในด้านอื่น ทำให้เรามีสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ครบตามที่ต้องการ แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดข้องให้ลุล่วงไปได้ ทั้งนี้เพราะ เราไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนนั่นเอง และในท้ายที่สุด หากเราสามารถพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความชำนาญแล้ว หากบุคคลผู้นั้นใช้หลักนิติธรรมในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมแล้ว งานที่ได้หรือผลลัพธ์ที่ต้องการย่อมจะสำเร็จและมีความผาสุกโดยถ้วนหน้ากัน

บทความที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ทุกคนมีความสุขในการปฏิบัติงาน การได้อยู่ร่วมกันในทุกหน่วยงานอย่างมีความสุข เนื่องจากผู้เขียนมีความเชื่อมั่นว่า หากได้ทำงานในที่ ๆ

มีความสุขแล้ว ผลของงานที่ได้ย่อมจะมีประสิทธิภาพ และบุคคลที่จะทำให้หน่วยงานดำเนินไปในแนวทางดังกล่าวได้ก็คือ ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานนั้นนั่นเอง ผู้เขียนมีความหวังว่า หลักนิติธรรมกับการปกครองโดยใช้กฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อผู้ใต้บังคับบัญชา จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านต่อไป

บรรณานุกรม

- แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๖๓ – ๒๕๗๐
- สมรรถนะหลัก (Core Competency) กองทัพอากาศ
- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๕๗๖
- หลักนิติธรรมกับการปกครองบังคับบัญชาทหาร พลเรือเอก กฤษฎา เจริญพานิช บทคัดย่อ
- หลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลกับสังคมประชาธิปไตย (Rule of Law and Good Governance in Democratic Society) ธีรภัทร ด้านธีระภากุล